בשוק · אפי׳ בשוק, שאין טומאתן ספק אלא טומאתן ודאית מדרבנן **שגזרו** על העובדי כוכבים שיהו נזבין לכל דבריהן: **ואמרי לה אסור** · דמלו ולא טבלו מילתא דלא שכיחא הוא ולא גזרו עליהו: **אבני הספחות** · דכיון דאגל ישראל גדל ולא גזרו על יין בקטטתן: **ארוקן ומדרסן** · הושוו בני הספחות לעבדים הנקחין מן השוק ולא ליין: **סגיאתא דמא דפני עמא** · אינטריך למתני׳ (ה) (בני הספחות משוס רוקן ומדרסן לאשמועינן דטמא אלא דמלא דמי טהור כיון דעבדים טהור כ״ש אבני הספחות, דלגבי יין לא הושוו אהדדי ואיסורי דיין נסך לאו קלי עלייהו למה ליה למיתניהו בהדדי הכי אינבי ליה למיתני עבדים שמלו ולא טבלו רוקן טהור בני הספחות שמלו ולא טבלו יינם גדוליס כו׳: **הא קמ״ל כו׳** · **ודלא** לענין נסך ערביהו ומיהו לאו לענין קטנים ולאפוקי מדרב (נחמן) אלא לענין גדולים דקאמר עושין יין נסך ודוקא לא טבלו אבל מלו **ובטבלו לא ולאפוקי כו׳**: **אמר אבי** · בתמיה: **שקליה** · האי ישראל ברייתיה לומר לא תעשה ממנו: **ליפליג עליה** · ולא היו אלו בעיר להתווכח עמו: איקלע

בשוק טמא ואמרי לה טהור, יינן גדולים עושין יין נסך קטנים אין עושין יין נסך, אלו הן גדולים, ואלו הן קטנים: גדולים שיודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קטנים שאין יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה קתני מיתת מלו ולא טבלו אין מלו ונטבלו לא ארוקן ומדרסן אבני שפחות הא וכן קתני ארוקן ומדרסן הניחא למאן דאמר טמא אלא למ״ד טהור מאי איכא למימר הא קמ״ל עבדים דומיא דבני שפחות מה בני שפחות גדולים הוא דעושין יין נסך קטנים אין עושין יין נסך אף עבדים נמי גדולים עושין יין נסך קטנים אין עושין יין נסך לאפוקי מדרב דאמר רב תינוק בן יומו עושה יין נסך קמ״ל דלא הוא עובדא דהוה במחוזא אתא עובד כוכבים עייל לתנותא דישראל אמר להו אית לכו חמרא לזבוני? אמרו ליה לא, הוה יתיב חמרא בדוולא שדי ביה ידיה, שיבשך ביה אמר להו האי לאו חמרא הוא שקליה האיך ברייתיה שדייה לדנא, שרייה רבא לזבוני לעובדי כוכבים, איפליג עליה רב הונא בר חיננא ורב הונא בריה דרב נחמן, *נפקי שיפורי דרבא ושרו, ונפקי שיפורי דרב הונא בר חיננא ור״ה בר ר״נ ואסרי, איקלע

דאמר · דמשמע דהכי יש לאסור בבני שפחות (קטנים) כמו עבדים קטנים וא״ת ולישני דכי קתני וכן לגדולים דהכי הוו בני שפחות גדולים כמו עבדים גדולים וי״ל דמשמע ליה דקאי אכולהו בין לגדולים בין לקטנים ועוד דס״ל דמשום גדולים דהן יודעים בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה לא אינטריך למיתני וכן: **אלא** למ״ד טהור מאי איכא למימר · וא״ת ואמאי לא משני דקאי וכן לדיוקא והכי קאמר בשוק טהור הא בבית טמא וי״ל דלא מסתבר ליה למימר דקאי וכן לדיוקא ואע״ג דגבי מל ולא טבל (ג) דקא מתרץ תלמודא דקאי לדיוקא מ״מ לא דמו דקא מיירי בברייתא מענין מילה ומבילה אבל בטמא בבית לא איירי כלל: **הא** קמשמע לן עבדים דומיא דבני שפחות · וא״ת אמאי דחקינן לומר למ״ד טהור דקאי וכן לדיוקא ליפשי דקאי לארוקן ומדרסן והכי קאמר וכן בעבדים טהור רוקן ומדרסן בשוק כמו בבני שפחות וי״ל דמשום הא לא אינטריך למיתני וכן דפשיטא דליכא למיטעי דרוקן ומדרסן טהור לא קאי אעבדים כמו אבני שפחות דא״כ אמאי תנא עבדים כלל אם לא לטהר רוקן ומדרסן בשוק דהא כבר שנית קטנים אין עושין יין נסך לא קאי אעבדים: (שייך לע״ב) **עד** שתשתקע תורת עבודת כוכבים מפיהם · אומר ר״י דדוקא בעבדים אמרינן עד שתשתקע דאע״ג שגרוך להטבילם ומולם מרגונם כדאמר *(שמואל) בהמולן (יבמות דף מח:) כשם שאי אתה מל בן איש בעל כרחו כך אי אתה מל עבד בע״כ מ״מ אימת רבו עליו ואינו מתגייר בלב שלם אבל עובדי כוכבים שמלים ומובלים מרגונם ולדעתם נשתקע שם עבודת כוכבים מפיהם מיד ומותר מגעו ביין מיד: **תרגמה** אבני הספחות · וא״ת אמאי לא נקיט תרגמה ארוקן ומדרסן ונקט מל ולא מבל דוקא אבל מל ומבל לא ולא קאי מידי איין נסך ויש לומר דניחא ליה לשנויי כשיטה ראשונה: **הא** קמ״ל עבדים דומיא דבני הספחות · גרסה דהכי הוה מצי למימר האי וכן כשאר וכן דעלמא מה עבדים גדולים עושין יין נסך אף בני הספחות גדולים עושין יין נסך אלא דניחא ליה לשנויי כפי פירוש שיטה ראשונה: **לאפוקי** מדרב דאמר דאמר תינוק בן יומו · השתא חזינן דלהאי לישנא דאמרי לה טהור שמואל ליה לדב דאמר תינוק בן יומו כו׳ דא״כ לא אתיא להא מתניתא כוותיה אלא אית ליה לשמואל דתינוק בן יומו אינו עושה יין נסך ומותר אף בשתיה וה״ה קטנים שאין יודעים בטיב עבודת כוכבים ובן יומו לאו דוקא ועבדים גדולים אע״פ שמלו ונטבלו צריכין להמתין י״ב חדש להשקיע שם עבודת כוכבים מפיהם ופסקו הלכות גדולות דלא כדב בתינוק בן יומו וי״ח נמי פסק כשמואל דבעינן שיקוע כדמפרש ריב״ל למילתיה ופעם אחת מצא ר״י כתוב (ג) בתוספתא העומדים לפני ר״ת שפסקו דהלכה כשמואל הואיל וסבר ריב״ל כוותיה והלכה כריב״ל לגבי ר׳ יוחנן וכ״ש לגבי רב ושמואל שאין הלכה כמותם לגבי ר׳ יוחנן וגם בסדר תנאים ואמוראים כתיבת יד הרב הגדול ר׳ יוסף טוב עלם פוסק הלכה כמותו בכל מקום וגם ר״ת הביא הרבה ראיות על זה וכולם נדחו ועוד פסק ר״ת כלישנא דאמר רוקן ומדרסן בשוק טהור דבשל סופרים הלך אחר המיקל ולפי אותו הלשון פליג שמואל אדרב בתינוק בן יומו ועוד פירשו רשב״ם והריב״ן בשם רש״י שכתוב בתשובת הגאונים כי בזמן הזה אין איסור הנאה במגע עובד כוכבים בין כי עובדי כוכבים של עכשיו אין רגילין לנסך לעבודת כוכבים וחשובין כאין יודעין בטיב עבודת כוכבים ומשמשיה והוו להו כתינוק בן יומו ועל זה אנו סומכין לגבות ייטת העובדי כוכבים בחובותיו ועל דבר זה שלח לו ר״י לר״ת (ד) הא חזי דמיגך ומאכוך ומאחוך משתרי מגע עובד כוכבים בין לעלמא אפילו בשתיה דאחיך ר׳ שמואל פסק כשם *אביך רביו שלמה דהעובדי כוכבים בזמן הזה אינן חשובים אלא כתינוק בן יומו והתם פוסק בתינוק בן יומו כשמואל דאית ליה דאינו עושה יין נסך לאסור אף בשתיה והשיב לו ר״ת כי התלמיד שכתב נבהל היה לפסוק וחס ושלום שלא עלה על לבו אלא ודאי קי״ל כרב באיסורי לגבי שמואל ותינוק בן יומו עושה יין נסך לאסור בשתיה ועובדי כוכבים בזמן הזה ודאי הם כתינוק בן יומו כפסק רביו שלמה וגם אין הלכה כשמואל בעבדים שמלו ולא טבלו להלריך י״ב חדש להשתקע בבריתא מפקא מיניה לישנא דאמר מהור דקי״ל כוותיה כיון דקי״ל כרב בהיתא דתינוק וכן היה מנהג בני אשכנז שנוגעים העבדים בין אחר שמלו ונטבלו מיד ואין להקשות מריב״ל דמשמע דקאי כוותיה דריב״ל לא קאי על דברי שמואל לפרש דבריו דהא איהו קשיא מיניה הוה ועיקר דבריו של ריב״ל נאמרו ביבמות פ׳ החולץ (דף מח:) גבי הלוקח עבד מן העובד כוכבים מגלגל עמו י״ב חדש והלמודא קבעה הכא לפרושי מילתא דשמואל מיהו היה ר״י מקשה אף לפי זה הפסק שפסק רביו שלמה כרב בתינוק בן יומו (ה) א״כ היאך נהיר מגע עובד כוכבים בהגאה מעשה תינוק בן יומו מה ענין זה לזה והלא מה שאנו מפירים בתינוק איסור הנאה הייט משום שאין בו אפי׳ כוונת מגע וא״כ עובדי כוכבים בזמן הזה שמכוונים למגע יאסרו אפילו בהגאה דהא ע״כ קי״ל שחמורה כוונת מגע אף בלא כוונת ניסוך מהיכא דליכא כוונה כלל כדפרי׳ לעיל גבי ריש״א דלוליבא לפירוש ר״ת וחזר ר״ת ואמר דודאי מתוך ההלכות לא מצינו ראיה פשוטה להתיר מגע עובד כוכבים ביין ואף לא סתם יינם בהגאה כי אם למוכרו לאותו עובד כוכבים עצמו כדאמר רב אשי לקמן (דף נח:) דמשקל דמי מהאות עובד כוכבים דנסכיה שרי מ״מ מיקלייא קלייה או ימכרנו אותו עובד כוכבים לעובדי כוכבים כמו שהיה מוכרו לעורך עצמו והעיד ר״ת על רביו מאיר אביו כי פעם נזדמן לו יין נסך והפסידו בידים ואעפ״כ לא רצה ר״ת לאסור הואיל ופשט המנהג להתיר והגה ליסראל שיהו שוגגים ואל יהו מזידין ומ״מ לסמך המנהג (ו) קלת ראיה שנדמה שתם מגעו למודד בקנה דאמרינן ימכר משום דלא נתכוין לניסוך ואפילו אם נדמהו למדדו ביד שרי לרבנן דאמרי ימכר ועד כאן לא אסר ר׳ נתן במדדו ביד אלא משום דגזר מדידה ביד ואי קא משכשך אחי לנסכו לעובדת כוכבים אבל בזמן הזה אפי׳ משכשך ליכא ניסוך ואפי׳ ר׳ נתן מודה דשרי בהגאה וא״ת כיון דגזרו על ניסוך העובד כוכבים הוה ליה דבר שבמנין דלריך מנין אחר להתירו וי״ל דלא גזרו אלא על המנסכים וכיון דהשתא לא הוו מנסכים לעבודת כוכבים יש לתלות להיתר ורחיה לדבר מדאמרינן פ״ב (נקמן סה:) דרבא שדר קורבנא לבר שבי ביום אידו אמר קים לי בגויה דלא פלח לעבודת כוכבים ואע״ג דגם משא ומתן ביום אידם היה דבר שבמנין ולא הולרך מנין אחר להתירו להנהו דלא אזלו ומודו כי ודאי מתחלה לא גזרו עליהם מיהו קשיא סתם יינם היאך נתיר בהגאה כיון שגזרו על סתם יינם משום בנותיהם והא גם עתה שייך זה הטעם וי״ל דמאי דגזרו סתם יינם לאסור בהגאה יותר מפתם ושמנם היינו משום דשכיחי לנסוכי לעבודת כוכבים אבל עתה שבטל ניסוך שאינם עובדים בטיב עבודת כוכבים דיו להיות כפתם ושמנם לו כביטולי עובדי כוכבים לאסור בשתיה ולא בהגאה והמחמיר תבא עליו ברכה: איקלע

מסורת השי״ס

[מכאן עד לאחר ד״ה אם קמ״ל וכו׳ שייך לעמוד ו׳]

[ע״כ שייך לעיל]

[ע״ב נח. רבא חזר בו בתקנתו על אביי קושטא]

[ע״ל עולא]

[ע״ל אבי אמר כי ר״ת היה בן אחיו של רש״י]

הגהות הב״ח

(א) רש״י ד״ה סגיאתא וכו׳ אינטריך למיתני וכן אספחות וכו׳ כ״ש אבני הספחות וכיון דלגבי: (ב) תוס׳ ד״ה אלא וכו׳ ולא מבל קא מתרץ אלמודא דקאי: (ג) ד״ה לאפוקי וכו׳ בתוספת הלמודים לפני ר״ת: (ד) בא״ד ר״י לר״ת פא הזי: (ה) בא״ד בתינוק בן יומו אבאי פילוך מתיר: (ו) בא״ד לסמך המנהג הבית קלת:

נוסא

שיבשך אבוה בלי כוונת ניסוך ומה לין תירוצא יין נסך בהגאה יין טהר